

KANSAINVÄLISTEN OPISKELIJOIDEN OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN POHJOIS- KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Hannele Niskanen

Kehittämistehtäväraportti
Joulukuu 2010

Tekijä(t) NISKANEN, Hannele	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	Päivämäärä 30.11.2010
	Sivumäärä 26	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi KANSAINVÄLISTEN OPISKELIJOIDEN OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULUSSA		
Koulutusohjelma opinto-ohjaajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) PEUNA, Kaija		
Toimeksiantaja(t) Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä <p>Kehittämistehtävässäni käsittelen kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden ohjauksen kehittämistä. Kehittämistyössäni käsittelen Suomessa opiskelevien ulkomaalaisten opiskelijoiden sosiaali-psykologista asemaa korkeakoulutasoisen opiskelunsa aikana Suomessa yleensä ja erityisesti Joensuussa. Kehittämistyössäni kartoitan Joensuussa tarjolla olevaa oppilaitoksen ulkopuolista ohjausverkostoa, jonka avulla voitaisiin tukea opiskelijoiden psykososiaalisen tuen saamista. Tavoitteenani on kehittää kansainvälisten opiskelijoiden ohjausta niin, että heille on tarjolla tietoa ohjauksen tukiverkostosta. Erilaisten tukiverkostojen avulla heidän integroitumisensa suomalaiseen ja paikalliseen kulttuuriin sekä sosiaaliseen toimintaan mahdollistuu helpommin.</p> <p>Kehittämistehtävänäni konkreettisenä toimenpiteenä kartoitin olemassa olevia erilaisten yhdistysten, järjestöjen ja organisaatioiden eli ns. kolmannen sektorin tarjoamia maahanmuuttajille ja Joensuussa asuville ulkomaalaisille kohdennettuja palveluja ja sosiaalista hyvinvointia edesauttavaa toimintaa. Kehittämistehtäväni osana kartoitin myös mahdollisuutta aloittaa ns. ystäväperhetoiminta Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa ja laadin toimenpidesuunnitelman ystäväperhetoiminnan aloittamiseksi.</p> <p>Kehittämissuunnitelmani lopputuloksena laadin kansainvälisten opiskelijoiden sosiaalista hyvinvointia tukevan tietopaketin olemassa olevasta monikulttuurisesta toiminnasta Joensuussa. Laadin myös toimenpidesuunnitelman ystäväperhetoiminnan aloittamisesta PKAMK:ssa. Samalla kehitin myös omaa osaamistani monikulttuuristen opiskelijoiden ohjaajana.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Monikulttuurisuus, kansainvälisyys, ohjauksen verkostot, ystäväperhetoiminta		
Muut tiedot Liite 1. Tietopaketti monikulttuurisuustoiminnasta Joensuussa opiskelijoille Liite 2. Kolmas sektori – toimijat ja hankkeet , Liite 3. Käsisteistöä		

Author(s) NISKANEN, Hannele	Type of publication Development project report	Date 30.11.2010
	Pages 26	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication (X)
Title DEVELOPING THE STUDENT COUNSELLING SERVICES FOR INTERNATIONAL STUDENTS		
Degree Programme Vocational Teacher Education		
Tutor(s) PEUNA, Kaija		
Assigned by North Karelia University of Applied Sciences		
Abstract <p>This development project is concentrating on developing student counseling services for international students in North Karelia University of Applied Sciences. In my developing project I am dealing with the psychosocial circumstances where foreign students are while their studies in Finland and in Joensuu. In my development project I go over all the multicultural activity in Joensuu, which could help the foreign students to integrate themselves into Finnish society and improve their studying circumstances and standards of living. I have gathered information about organizations, associations which provide services and events to foreign students and multicultural citizens. I have also made steps to start a Host Family activity in North Karelia University of Applied Sciences. As a concrete result of my development work I have compiled an Information Package for foreign students about multicultural services in Joensuu. In addition I have compiled a proposal of action for the Host Family activity in PKAMK.</p>		
Keywords Multicultural, International, Host Family, student guidance		
Miscellaneous Appendix 1. Info package, Appendix 2. Third sector – actors and projects, Appendix 3. Concepts		

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	3
2. KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TEORIATAUSTA	4
2.1 Taustaa kehittämistehtävään	4
2.1.1. Kehittämistehtävän viitekehys.....	5
2.1.2. Holistisen ohjauksen periaate	5
2.1.2. Opiskelijanohjaus Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa.....	7
2.2. Monikulttuurinen ohjaus	8
2.2.1. Ohjauksen linjaukset Euroopan unionin jäsenmaissa	8
2.2.2. Monikulttuurisen ohjauksen erityispiirteet	9
2.3. Käsitteitä	10
2.3.1. Akkulturaatio	11
2.3.2. Maahanmuuttajat ja ulkomaiset tutkinto-opiskelijat.....	14
2.4. Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia	15
2.5. Monikulttuurinen toiminta Joensuussa ja Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa.....	18
3. KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TOTEUTUS.....	19
3.1. Monikulttuurisen toiminnan kartoitus.....	19
3.2. Ystäväperhetoiminnan kehittäminen pkamk:ssa	20
3.2.1. Ystäväperhetoiminta sosiaalisen kotoutumisen tukena	20
3.2.2. Kokemuksia ystäväperhetoiminnasta	21

3.2.3. Toimenpidesuunnitelma ystäväperhetoiminnan aloittamiseksi**PKAMK:ssa .....23****4. POHDINTA.....26****Lähteet: 28****Liitteet:**

Liite1. Tietopaketti

Liite 2. Kolmas sektori – toimijat ja hankkeet

Liite 3. Käsitteistöä

1. JOHDANTO

Kehittämissuunnitelmassani keskityn Pohjois-karjalan Ammattikorkeakoulun kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden ohjauksen kehittämiseen. Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa on kaksi englanninkielistä koulutusohjelmaa, Degree Programme in Design ja Degree Programme in International Business. Toimin näissä koulutusohjelmissa kansainvälisten opiskelijoiden ohjaajana.

Näissä koulutusohjelmissa opiskelee opiskelijoita, jotka tulevat eri kulttuureista ympäri maailmaa. Heidän kohtaamansa haasteet opiskellessaan Suomessa on erialisia kuin suomalaisten opiskelijoiden. Opiskelijat tulevat eri puolilta Eurooppaa ja myös Aasiasta, Yhdysvalloista ja Afrikasta. Monet heistä ovat yhtäjaksoisesti Suomessa koko opiskelun ajan tapaamatta tänä aikana omia läheisiään. Heiltä saattaa puuttua sosiaalinen tukiverkosto tai opiskelun ulkopuolisen virikkeellisen toiminnan mahdollisuudet. Vaarana on syrjäytyminen ja ehkä myös tietynlainen ”slummiutuminen” muiden ulkomaalaisten opiskelijoiden kanssa omaksi eriytyneeksi ryhmäkseen, jolloin integroituminen paikalliseen kulttuuriin ja sosiaaliseen ympäristöön vaikeutuu. Tämä voi johtaa myös opiskelumotivaation kadottamiseen ja opiskeluedellytysten menettämiseen.

Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa tehtiin opiskelijaohjauksen uusi organisointisuunnitelma keväällä 2009. Organisointisuunnitelmassa määriteltiin ohjauksen toimijat keskuksissa ja tarkennettiin eri toimijoiden vastuunkuvia. Ohjaussuunnitelmassa ei puututa erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden ohjauksen erityistarpeisiin. Tarve ulkomaalaisten opiskelijoiden erityiseen huomioimiseen on kuitenkin huomattu.

Kehittämistyöni tavoitteena on käynnistää toimia Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulun ulkomaalaisten opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaamiseksi, ja näin ollen myös opiskeluedellytysten parantamiseksi. Kehittämistyössäni käsittelemän Suomessa opiskelevien ulkomaalaisten opiskelijoiden sosiaali-

psykologista asemaa korkeakoulutasoisen opiskelunsa aikana Suomessa yleensä ja erityisesti Joensuussa. Kehittämistyössäni kartoitan Joensuussa tarjolla olevaa oppilaitoksen ulkopuolista ohjausverkostoa, jonka avulla voitaisiin tukea opiskelijoiden psykososiaalisen tuen saamista. Tavoitteenani on kehittää kansainvälisten opiskelijoiden ohjausta niin, että heille on tarjolla tietoa ohjauksen tukiverkostosta. Erilaisten tukiverkostojen avulla heidän integroitumisensa suomalaiseen ja paikalliseen kulttuuriin sekä sosiaaliseen toimintaan mahdollistuu helpommin.

Kehittämistehtävänäni on kartoittaa olemassa olevia erilaisten yhdistysten, järjestöjen ja organisaatioiden eli ns. kolmannen sektorin tarjoamia maahanmuuttajille ja Joensuussa asuville ulkomaalaisille kohdennettuja palveluja ja sosiaalista hyvinvointia edesauttavaa toimintaa. Kehittämistehtävänäni osana kartoitan myös mahdollisuutta aloittaa ns. ystäväperhetoiminta Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa ja laadin toimenpidesuunnitelman ystäväperhetoiminnan aloittamiseksi. Kehittämissuunnitelmani lopputuloksena pyrin synnyttämään kansainvälisten opiskelijoiden sosiaalista hyvinvointia tukevan tietopaketin olemassa olevasta monikulttuurisesta toiminnasta Joensuussa. Samalla kehitän myös omaa osaamistani monikulttuuristen opiskelijoiden ohjaajana. Kehittämistehtävänäni tuotokset toivottavasti auttavat kaikkia kansainvälisten opiskelijoiden kanssa toimivia PKAMK:ssa.

2. KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TEORIATAUSTA

2.1 Taustaa kehittämistehtävään

Kehittämistyöni taustalla on ajatus siitä, että ohjaajana toimin yhtenä osana monialaista ja kansainvälistä ohjaustoimijoiden kenttää. Opiskelijat tulevat eri maista ja kulttuureista, erilaisten koulutusorganisaatioiden ja oppimiskulttuurien muovaamina. He tulevat opiskelemaan vieraalla kielellä ja vieraassa kulttuurissa. Tämä tuo haasteita kouluttaville organisaatioille.

Haasteet yhteistyön soveltuvuudesta ulkomaisten toimijoiden työskentelytapoihin ja metodeihin testataan jo vuonna 2011. Tällöin useat ammattikorkeakoulut järjestävät yhteiset pääsykokeet ulkomailta. Mukaan valittuja maita on tällä hetkellä kymmenen, joukossa maita Aasiasta, Afrikasta. Tällöin pääsykoe

testien tulee olla yhteissoveltuvia, sellaisia, jotka toimivat eri kulttuureissa ja joilla on yhteiset arviointikriteerit.

Kouluttavan organisaation haasteet ovat näkyvillä kanssakäymisessä opiskelijoiden kanssa. Joidenkin voi olla vaikea mieltää työpajatoimintaa opiskeluksi, koska tietyissä kulttuureissa työvaatteita ja fyysisiä töitä tekevät köyhät ja siirtotyöläiset. Arvosana 3 voi tarkoittaa joillekin opiskelijoille kotoa tulevan tuen supistumista, koska perhe koee kunnia-asiaksi jälkikasvunsa menestyksen ulkomailla. Edelleen joulun alla on syytä kysyä, tietävätkö kaikki, että kaupat ovat kiinni ja ihmiset omaistensa parissa; onko kavereita, joiden kanssa viettää joulua Suomessa.

2.1.1. Kehittämistehtävän viitekehys

Myös yhteistyö ulkomaisten organisaatioiden ja oppilaitosten kanssa muovaa toimintaamme ja lisää myös verkostojen määrää. Meitä säätelevät myös yleiset, koko Eurooppaa koskevat säädökset ja toimintamallit. Kehittämistyöni viitekehys muodostuukin ohjaustoimintaa suuntaavasta ohjaussuunnitelmasta organisaatiossamme, monikulttuurisen ohjauksen erityispiirteistä ja monikulttuurisuuteen liittyvistä käsitteistä, korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiasta sekä Joensuun ja Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulun monikulttuurisuutta tukevista toimista.

2.1.2. Holistisen ohjauksen periaate

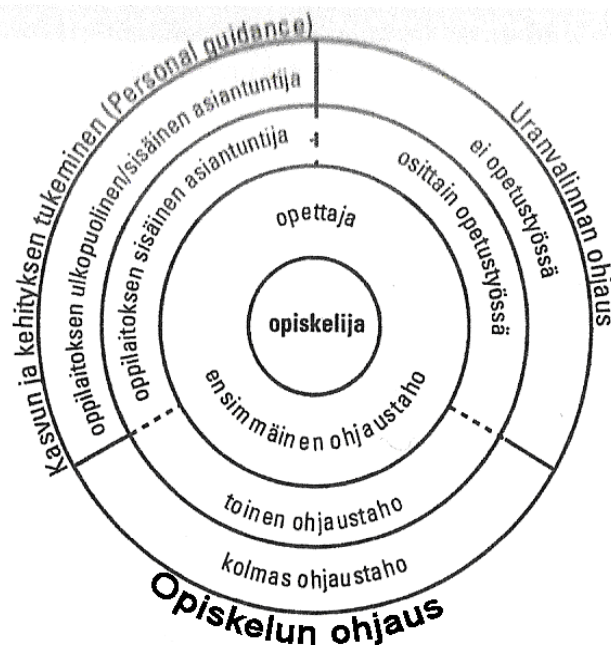
Yhteiskunnan muutokset ovat myös koko koulutusjärjestelmän ja ohjauspalvelujen kehittämisen taustalla. Suomi on nopeasti ja laajasti monikulttuuristunut. Lähes jokaisessa koulussa syrjäseudut mukaan lukien on ulkomaalaistaustaisia oppilaita ja opiskelijoita. Tämä kehitys muuttaa vääjäämättä oppilaitosten työnjakoa ja tuo yhteistyön piiriin uusia toimijoita. (Nykänen, S., Karjalainen, M., Vuorinen, R., ja Pöyliö, L. 2007, 151). Poikkihallinnollinen ja monialainen yhteistyö organisaation sisällä sekä myös organisaation ulkopuolisten tahojen kanssa on tärkeää.

Holistisen ohjauksen mallia on kuvattu alla olevalla kuviolla, jossa keskiössä on opiskelija ja häntä lähinnä on ensimmäinen ohjauksen taso, joka tarkoittaa

oppilaitoksen sisällä olevia ohjauksen toimijoita, kuten esim. tutoropettajia. Seuraavana kehällä on toinen ohjauksen taso, joka myös on kytköksissä oppilaitosympäristöön, mutta ohjaajilla on jonkun asteinen erikoistuminen asiaan, kuten esim. opot. Kolmas ohjauksen taso tarkoittaa oppilaitoksen ulkopuolella olevia asiantuntijoita, joita opiskelijat, mutta myös oppilaitosten ulkopuolella olevat voivat hyödyntää. (Watts & Esbroeck 1998, 22.) Tällaisia tahoja voisivat olla esim. työvoimahallinnon ammatinvalintaohjaajat tai muut uravalintaohjausta antavat tahot.

Ohjaustoiminta muodostuu kolmesta alueesta: opiskelun ohjauksesta, uravalinnan ohjauksesta ja kasvun- ja kehityksen ohjauksesta. Kehittämistehtäväsäni keskityn erityisesti parantamaan opiskelijoiden kasvuun ja kehitykseen, sekä elämäntapaohjausta keskittävää ohjaustoimintaa.

Kuva 1. Holistinen eli kokonaisvaltainen opiskelijakeskeinen ohjausmalli (Watts & Esbroeck 1998)

2.1.2. Opiskelijanohjaus Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa

Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa tehtiin Opiskelijaohjauksen uusi organisoitusuunnitelma keväällä 2009. Opiskelijaohjauksen uudelleen organisoiminen on osa PKAMKn strategiamuutosta, jossa toiminta on organisoitu keskuksiin. Ulkopuolelta (OPM) tulevat vaatimukset korkeakouluille edellyttävät opiskeluaikojen lyhentämistä ja tutkintojen loppuunsaattamista. Ohjauksella on tärkeä tehtävä näiden tavoitteiden saavuttamisessa. Opiskelijaohjauksen uudelleen organisoiminen on osa PKAMKn strategiamuutosta, jossa toiminta on organisoitu keskuksiin. Organisaatiotasolla tämä edellyttää ohjaustoimintojen uudelleen järjestelyä ja eri tehtävien nimitysten ja tehtävänkuvien tarkentamista, sekä vastuun jakautumista ohjauksessa eri toimijoille mm. opettajatutoreille. Työskentelyssä on otettu huomioon Savonia ammattikorkeakoulun ohjauksen toteuttamismalli, ja työskentelyn tavoitteena on ollut mm. yhtenäistää käytettäviä tehtävänimikkeitä.

Opiskelijaohjauksen toimijoiden siirtyminen työskentelemään uusissa keskuksissa tarkoittaa keskustasolla päällekkäisyyksien purkamista ja toisaalta mahdollisuutta ohjauksen toimijoiden kesken jakaa tehtäviä tarkoituksenmukaisesti. Opiskelijan näkökulmasta ohjauksen uudelleen organisoimisella on pyrkimys selkeyteen. Opiskelijalle ohjaus konkretisoituu koko opintojen ajan siten, että ohjaus on osa oppimisprosessia, opintojen suunnittelua, osaamisen arviointia ja urasuunnittelua. (Kurula, Ranta, Putkuri, Marila 2009.)

Ohjaussuunnitelman käytännön toteuttamisessa on ollut suuria eroja eri koulutusohjelmissa. Koulutusohjelmakohtaisia ohjaussuunnitelmia ei ole kattavasti olemassa. Edellisessä opetussuunnitelmauudistuksessa (2005) siirryttiin juonneopetussuunnitelmaan, mutta tämä ei näy olemassa olevissa ohjaussuunnitelmissa esim. ohjauksen juonteina tai siten, että opetussuunnitelmissa näkyisivät mm. ammatillisen kasvun ohjauksen tavoitteelliset paikat/tilanteet. Ohjaussuunnitelmasta puuttuvat eri opintoihin liittyvä ohjaus, esim. avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ohjaus, erikoistumisopintoja suorittavien

ohjaus, ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja suorittavien ohjaus. Lisäksi kansainvälisten opiskelijoiden ohjausta (tutkinto- ja vaihto-opiskelijat) ei ole ohjaussuunnitelmassa käsitelty.

Oma kehittämishankkeeni keskittyy nimenomaan kansainvälisten opiskelijoiden ohjaukseen. Oman työyksikköni, Muotoilun ja kansainvälisen kaupan keskuksen, opiskelijan ohjauksen keskiössä tulevat tulevaisuudessa olemaan juuri kansainväliset opiskelijat, koska muotoilun ja kansainvälisen kaupan koulutusohjelmat tulevat vuodesta 2012 olemaan kokonaan englanninkielistä opetusta tarjoavia, ja ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä tulee entisestään kasvamaan.

Kansainväliset opiskelijat tarvitsevat monenlaista erityistukea. Heidän tukemisen opintojen eri vaiheessa on haasteellista. Ammattikorkeakoululaki ei velvoita ammattikorkeakouluja opiskelijahuollon järjestämiseen. Ammattikorkeakouluissa puhutaan kuitenkin sen sijaan usein hyvinvointityöstä, jolla edistetään terveyttä ja opiskelukykyä, sekä opiskelijamyönteistä ilmapiiriä ja opiskeluyhteisön hyvinvointia (OPM 2003). Toiminnan tulee perustua kuitenkin eri tahojen väliseen yhteistyöhön, koska organisaatio ei yksin pysty tarjoamaan riittävää tukea.

2. 2. Monikulttuurinen ohjaus

2.2.1. Ohjauksen linjaukset Euroopan unionin jäsenmaissa

Lisääntyvä maahanmuuttajien sekä ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä tuo haasteita eri ohjaustoiminnassa oleville. Kysymys on eri kulttuureista tulevien ihmisten kohtaamisesta, sekä myös heidän kohtaamistaan haasteista vieraassa kulttuurissa ja vieraassa oppimisympäristössä. Myös opiskelumenetelmät voivat poiketa heidän kotimaassaan vallalla olevista käytänteistä.

Euroopan unionin komission ja OECD:n julkaiseman ohjauksen käsikirjan (OECD2004b) mukaan ohjauksessa korostuvat nuorten ja aikuisten uraohjauspalvelujen tehostaminen, uraohjauspalvelujen saatavuuden parantaminen ja ohjauspalvelujen kehittämistä tukevien järjestelmien vahvistaminen. Ohja-

uksen käsikirja suosittaa poliittisia päätöksentekijöitä takaamaan ohjauspalvelujen saatavuus, laatu sekä palvelujen monimuotoisuus perusopetuksessa, toisella asteella, korkea-asteen koulutuksessa sekä erityistä tukea tarvitsevien nuorten koulutuksessa.

Koulutuksen ylläpitäjien tehtävänä on varmistaa riittävät ja oikeanlaatuiset voimavarat kouluissa ja alueellisissa organisaatioissa tuotettaville ohjauspalveluille. Eri sidosryhmien ja hallinnonalojen keskinäistä yhteistyötä tulee vahvistaa muun muassa koulutuksen keskeyttämisen ehkäisyssä ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten tuki- ja ohjauspalvelujen kehittämiseksi. Ura-suunnittelutaidot tulisi integroida opetussuunnitelmiin, sekä kehittää ohjauspalvelujen laadunvarmistusta. (Nykänen, Karjalainen, Vuorinen ja Pöyliö 2007, 23; OECD 2004a.)

2.2.2. Monikulttuurisen ohjauksen erityispiirteet

Eri kulttuurista tulevan opiskelijan ohjaus vaatii ohjaajalta erityistä kulttuurisensitiivistä otetta. Toisaalta ohjausdialogissa toisesta kulttuurista tulevan kanssa on samoja elementtejä kuin suomalaisiakin ohjatessa. Haasteena on ottaa toisesta kulttuurista tuleva ihminen huomioon kokonaisvaltaisesti, toisaalta yksilönä, ja toisaalta kulttuurinsa jäsenenä.

Ihmisten välisissä suhteissa ja mahdollisimman monipuolisen tiedon rakentamisessa on paljon esteitä, kuten tiedon puute, ennakkoluulot, etnosentrismi, välinpitämättömyys ja keskustelun puute. Maahanmuuttajatyötä tekevän kulttuuriseen kehitystehtävään kuuluukin näiden esteiden tiedostaminen ja niiden edellytysten löytäminen, joilla kulttuurisia rajoja ylitetään. Tärkeitä edellytyksiä näihin rajanylityksiin ovat esimerkiksi tieto, kriittisyys, itsetuntemus, pyrkimys tasa-arvoisuuteen ja dialogisuuteen, perspektiivin ottokyky ja välittäminen. (Taajama & Pukari 2007, 20.)

Monikulttuurisessa ohjauksessa on tärkeää aito kuuntelemisen taito, ja halu ymmärtää toisesta kulttuurista tullutta. Monikulttuuriselle ohjaukselle on ominaista omien juurien arvostaminen ja terve itsetunto yhdistettynä avoimuuteen ja luovuuteen, joka luo tilaa uuden oppimiselle ja rakentamiselle. Monikulttuu-

risen dialogin rakentamisessa tarvitaan kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen ja kommunikaation kehittämistä. (Taajama & Pukari 2007, 21.)

Tärkeää on, että ohjaaja tiedostaa ja kykenee analysoimaan ”omaa” kulttuuriin ja siihen liittyviä merkityksiä henkilökohtaisella, yhteisöllisellä ja yhteiskunnallisella tasolla. Ohjaajan tulisi myös tuntea muiden kulttuurien tapoja, jaettuja uskomuksia, olettamuksia ja odotuksia. Ohjaaja kykenee arvioimaan erilaisuuteen kytkeytyviä omia uskomuksiaan ja olettamuksiaan, sekä kyseenalaistamaan omia tulkintojaan. Ohjaajan tulisi myös pystyä tietoisesti pohtimaan, miten hänen oma toimintansa vaikuttaa ohjausprosessissa. (Herranen & Juutilainen 2010.)

Käytännön ohjaustilanteessa vastaan tulevat myös kieliongelmat. Vaikka ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden hakukelpoisuusvaatimukseen kuuluu keskitason suorittaminen englannin kansainvälisestä kielitestistä, on eri kulttuureista tulevien lausuminen erilaista. Kun sekä ohjaaja ja ohjattava puhuvat muuta kuin omaa äidinkieltään, on väärinymmärryksen vaara suuri. Myös ilmeet ja eleet voivat merkitä eri asioita eri kulttuureissa. Yksi keino onkin ottaa erilaiset visuaaliset menetelmät käyttöön. On tärkeää myös tehdä näkyviksi epäselvät oletukset ja arvaukset. Ennen kaikkea on tärkeää välttää ennakko-oletuksia ja stereotyyppien muodostumista. (Herranen & Juutilainen 2010.)

2.3. Käsitteitä

Globalisaatio ja ihmisten liikkuvuus ovat räjähdysmäisesti lisääntyneet. Myös Suomessa ulkomaalaisten määrä on kasvussa. Rajat ylittävä kanssakäyminen, kaupan esteiden poistuminen, ja työvoiman vapaampi liikkuminen takaavat kansainvälistymisen lisääntymisen. Monikulttuurisuus on tullut jäädäkseen myös Suomeen. Ulkomaalaisten asemaa Suomessa on pyritty turvamaan lailla ja erilaisilla ulkomaalaisten integraatiota edistävillä toimenpiteillä. Myös Suomessa asuvia ulkomaalaisia koskevat käsitteet ovat alkaneet selkiytyä.

2.3.1. Akkulturaatio

Suomessa suomalaiseen kulttuuriin integroitumisesta on alettu käyttää nimitystä kotouttaminen (Laki 493/1999). Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä, tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan, samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen. (L493/1999, 2).

Maahanmuuttajapolitiikka tukee maahanmuuttajan integroitumista, joka useimmiten jaetaan kolmeen tekijään. Ensiksi tuetaan maahanmuuttajan prosessia osallistua yhteiskunnan toimintaan niin, että hänellä on yhdenmukaiset mahdollisuudet työllistyä, saada koulutusta ja sosiaalisia palveluja. Toiseksi tuetaan mahdollisuutta luoda sosiaalinen ja kulttuurinen turvaverkko, joka auttaa uuteen kulttuuriin sopeutumista. Kolmanneksi monikulttuurinen politiikka kannustaa laajempaan suvaitsevuuuteen ja kulttuurin monimuotoisuuden hyväksymiseen. (Hallituksen maahanmuuttajapoliittinen ohjelma, 2006.)

Psyykinen kotoutuminen on tasapainon etsimistä yksilön oman kulttuurin tapojen, käsitysten ja odotusten, sekä valtakulttuurin välillä. Maahanmuuttajan elämä kahden kulttuurin välissä on jatkuvaa identiteettineuvottelua siitä, missä määrin sopeutua valtakulttuuriin, ja missä määrin säilyttää oma kulttuuri. Kulttuuristen identiteettineuvottelujen kohteena ovat muun muassa kieli, toimintatavat, arvot ja uskomukset.

Sosiaalinen kotoutuminen taas on sosiaalisten suhteiden luomista valtakulttuurin edustajiin. Suhteiden luominen ei voi olla yksipuolista. Molempien osapuolten asenteet ja avoimuus vaikuttavat vuorovaikutuksen laatuun (Valjus, Nirvi 2005, 48.) Suomessa lainatuin identiteettineuvotteluja kuvaava teoreettinen malli on John Berryn (Berry 1992) akkulturaatio -malli. Berry on tutkinut yksilön kotoutumisasennetta, mikä on vain yksi näkökulma kotoutumiseen. Kotoutumiseen vaikuttavat myös monet muut tekijät kuin ainoastaan yksilön oma asenne. Berryn mallia voidaan kuitenkin soveltaa myös laajemmin. Sen voi katsoa kuvastavan erilaisia kulttuurien kohtaamisia. Berryn mallissa on neljä vaihtoehtoa, miten reagoida kulttuurien kohtaamiseen.

Integraatiossa maahanmuuttaja sekä säilyttää oman kulttuurinsa, että sopeutuu uudessa kotimaassa vallitsevaan kulttuuriin. Hän elää kahden kulttuurin välillä ja toimii tehokkaasti molempien piirissä. Separaatiossa (eristäytyminen tai erottautuminen) maahanmuuttaja elää oman kulttuurinsa mukaisesti, välttää kontakteja valtakulttuuriin, eikä halua sopeutua uuden kotimaan tapoihin. Segregaatiossa (eristäminen tai leimaaminen) valtayhteisö on pakottanut maahanmuuttajan marginaaliin. Se ei anna maahanmuuttajien osallistua täysivaltaisesti yhteiskunnan toimintaan. Ghettoutuminen, eli maahanmuuttajavaltaitenasuinalueiden muodostuminen, johtuu usein sekä eristäytymisestä, että eristämisestä. Assimilaatiossa maahanmuuttaja luopuu omasta kulttuuristaan ja pyrkii sulautumaan valtaväestöön. Marginalisaatiossa (syrjäytyminen) maahanmuuttaja on kadottanut kosketuksen omaan kulttuuriinsa, mutta ei myöskään ole sopeutunut valtakulttuuriin. Marginalisoitunut maahanmuuttaja ei koe kuuluvansa mihinkään. (Berry 1992.)

Merkittävä kotoutumisen edistäjä on kielitaito. Suomenkielen oppiminen on olennainen osa kotoutumista Suomeen. Paikallisen kielen hallinta mahdollistaa osallistumisen valtaväestön toimintaan eri elämänalueilla. Myös vieraskielisenä on usein mahdollista olla aktiivinen, mutta osallistumisen mahdollisuudet ovat rajatummalla. Kielitaito on mukanaolon mahdollistamisen lisäksi myös avain paikallisen kulttuurin ymmärtämiseen. Korkeakoulutetut maahanmuuttajat arvioivat usein itse suomenkielen merkityksen kotoutumiselle suureksi. Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan (HYY) kyselyyn osallistuneet ulkomaiset tutkinto-opiskelijat arvioivat suomenkielen todella olennaiseksi yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta. Heidän mukaansa suomen osaaminen liittyy käytännössä kaikkiin ulkomaisille tutkinto-opiskelijoille tärkeisiin kysymyksiin. (Valjus & Nirvi 2005, 53.)

Suurin ongelma korkeakoulujen suomenkielen kurssien järjestämisessä on rahallisten resurssien riittämättömyys. Suurissa korkeakouluissa alkeistason kursseja ei ole riittävästi. Pienemmissä korkeakouluissa taas ongelmana on jatko- ja edistyneen tason kurssien riittämättömyys, sekä erikoiskurssien (muun muassa oman alan kielitaitoa kehittävät kurssit) vähäisyys. Ongelmana on myös, että suuri osa alkeiskursseista on suunnattu vaihto-opiskelijoille, ei tutkinto-opiskelijoille. (Valjus, Nirvi 2005, 10.)

Maahanmuuttajan ja valtakulttuurin kohtaamisen lopputulos on hyvin yksilöllinen. Kielellinen, toiminnallinen ja asenteellinen kotoutuminen voivat edetä eri tahtiin. Yksilö saattaa esimerkiksi olla kielellisesti hyvin integroitunut ja puhua sujuvasti sekä suomea että omaa äidinkieltään, mutta suhtautua valtaväestön edustajiin ennakkoluuloisesti ja välttää kontakteja heihin (eristäytyminen).

Kotoutuminen on usein erilaista myös eri elämänalueilla. Maahanmuuttaja saattaa pyrkiä integroitumaan voimakkaasti työelämässä, mutta valita eristämisen vapaa-ajallaan. Toisaalta valtayhteisö saattaa hyväksyä maahanmuuttajan mukaan tietyillä elämänalueilla, muttei toisilla. Työn perässä Suomeen muuttanut maahanmuuttaja voi kokea itsensä hyvin tervetulleeksi ja hyväksytyksi työpaikallaan, mutta samalla naapurit voivat suhtautua häneen rasistisesti. Työtön maahanmuuttaja on eristetty valtayhteisöstä työelämän alueella, mutta hän saattaa olla integroitunut muilla elämänalueilla, kuten harrastusten tai järjestötoiminnan parissa. (Valjus & Nirvi 2005, 40.)

Sopeutuminen vieraaseen kulttuuriin ei tapahdu hetkessä, vaan siinä on todettu olevan eri vaiheita. Sopeutumisprosessin vaiheet (mm. Sue & Sue 1990):

1. tyytyväisyysvaihe: kaikki hienosti, alkuihastus
2. ristiriitavaihe: pientä riitasointua, kieli tuntuu vaikealta, ihmiset epäystävällisiltä
3. vastakkainasettelun vaihe: kotimaassa kaikki paremmin
4. realistisuus ja reflektointivaihe: täälläkin on hyviä asioita, maailma ei ole mustavalkoinen
5. mukautuminen – integraatio
6. vaihe: uuden ja vanhan, oman ja vieraan kulttuurin yhteensovittaminen (Soini 2010.)

Ohjaajan on otettava huomioon, missä vaiheessa opiskelija on sopeutumisprosessissaan.

2.3.2. Maahanmuuttajat ja ulkomaiset tutkinto-opiskelijat

Maahanmuuttaja on pysyvästi tai pidemmäksi ajanjaksoksi (vähintään vuosi) Suomeen asumaan muuttava toisen maan kansalainen. Muutto Suomeen voi olla vapaaehtoinen tai tapahtua pakon edessä. Vapaaehtoisesti Suomeen muutetaan töihin, opiskelemaan, etnisenä paluumuuttajana tai perhesiteen vuoksi. Pakolaiset taas joutuvat jättämään kotimaansa pakon edessä. Maahanmuuttajista suurin osa on tullut Suomeen perhesyistä. Suomeen suurin maahanmuuttajaryhmä ovat venäläiset. Venäläisten koulutustaso on korkea: lähes puolella Suomessa asuvista venäläisistä on korkeakoulututkinto. Yleisin yksittäinen ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden lähtömaa on kuitenkin Kiina. Suomessa opiskelevia ulkomaalaisia ei varsinaisesti lasketa kuuluviksi maahanmuuttajiin. Henkilöt, joiden tarkoitus on oleskella toisessa maassa vain lyhyt aika, eivät varsinaisesti ole maahanmuuttajia (Berry 1997, 8). Suomessa yli vuoden muusta syystä kuin opiskelun takia oleskelevat saavat maahanmuuttajastatuksen, ja heille on tarjolla yhteiskunnan tarjoamina maahanmuuttajille tarkoitettuja palveluita ja sosiaali ja –terveyspalveluita. Heitä turvaa ns. kotouttamislaki.

Osa Suomeen alun perin väliaikaisesti tulleista maahanmuuttajista, kuten opiskelijat, haluaa vuosien maassa asumisen jälkeen jäädä Suomeen pysyvästi perheen, työn, elämänlaadun tai suomalaistumisen takia. CIMOn ja Otus rs:n (2003) tutkimukseen osallistuneista 873 ulkomaisesta tutkinto-opiskelijasta 20 prosenttia halusi ehdottomasti jäädä Suomeen ja vajaa 40 prosenttia suunnitteli jäävänsä, mikäli mielekkään uran luominen mahdollistuisi täällä. Puolet maahan pysyvästi asettumista suunnittelevista ilmoitti syyksi perheen (avio- tai avopuoliso, seurustelukumppani ja/tai lapset tai lapsuudenperhe asui Suomessa). Osa heistä halusi jäädä Suomeen, koska oli opiskelujensa aikana sopeutunut maahan niin hyvin, että koki Suomen uudeksi kodikseen. Osalla syynä oli työ Suomessa.

Jäämistä suunnittelevien enemmistö oli länsimaiden kansalaisia. 15 prosenttia ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista halusi palata valmistumisen jälkeen ehdottomasti takaisin kotimaahansa. Tärkeimpinä syinä olivat halu osallistua

kotimaan kehittämiseen ja rakentamiseen, läheisten ihmisten kaipuu, liian suuri kulttuurinen ero Suomen ja kotimaan välillä, sekä rasismin kohteeksi joutuminen. (Valjus & Nirvi 2005, 54.)

Suomessa opiskelevat tutkinto-opiskelijat ovat huonommassa asemassa kuin maahanmuuttajiksi luokitellut ulkomaalaiset, koska he jäävät kotouttamistoi-
mien ulkopuolelle. Monet täällä opiskelevat ns. kolmansien maiden kansalai-
set viettävät Suomessa yhtäjaksoisesti koko opiskelun ajan. Heillä ei ole va-
raa edes käydä kotimaassaan koko opiskelun aikana. Heidän asemansa
muistuttaa suuresti maahanmuuttajien asemaa, mutta heille ei ole tarjolla sa-
moja etuja kuin maahanmuuttajilla on. Lisäksi monet ulkomaiset opiskelijat
jäävät Suomeen valmistuttuaan.

Vuoden 2006 alussa tuli voimaan ulkomaalaislain muutos, jonka tarkoituksena
on edistää kolmansista maista tulevien opiskelijoiden hakeutumista ja sijoit-
tumista työelämään Suomessa. Suoritettuaan tutkinnon Suomessa ulkoma-
laisella opiskelijalla on mahdollisuus hakea enintään kuudeksi kuukaudeksi
oleskelulupaa työntekoa varten (Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma
2006, 11). Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden kotouttamisella on siis vah-
vat perusteet, vaikka heille siihen ei tarjotakaan samanlaisia tukipalveluja kuin
varsinaisille maahanmuuttajille. Ulkomaalaisten opiskelijoiden kotoutumisesta
ja sosiaalisesta hyvinvoinnista ovat vastuussa pääasiassa oppilaitokset.

2.4. Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia

Kansainvälistymisen lisääminen on asetettu yhdeksi päätavoitteeksi Opetus-
ministeriön korkeakoulujen uudistamistyössä. Kansainvälistyminen on osa
Suomen julkisen tutkimus-, innovaatio- ja korkeakoulujärjestelmän uudistus-
ta. Kansainvälistyminen nähdään keinona vahvistaa kansallista menestymistä
globaalissa kilpailussa. Tarkoitus on huolehtia siitä, että kansalaisten hyvin-
vointi lisääntyy, taloutemme kilpailukyky paranee ja kulttuuri, luovuus ja sivistys
vahvistuvat. (Opetusministeriön julkaisu 2009:21.)

Opetusministeriön kansainvälistymisstrategiassa todetaan myös tutkimusten
osoittaneen, että Suomen korkeakoulu-, tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän-

keskeisiä heikkouksia on vähäinen kansainvälisyys. Suomessa on vähän ulkomaisia opiskelijoita, tutkijoita, opettajia ja ulkomaista tutkimus- ja kehitysrahoitusta. Opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkuvuus ulkomaille on vähentynyt. Suomen vetovoima on teollisen tuotannon ja huipputekniikan, sekä osaajien työympäristönä riittämätön. Tästä syystä kansainvälisten opiskelijoiden määrä on Suomen korkeakouluissa tarkoitus kaksinkertaistaa vuoteen 2015 mennessä. Vieraskielisen opetuksen tärkeyttä perustellaan sillä, että vieraskielinen opetus Suomessa tukee ulkomaisen työvoiman saatavuutta, mahdollistaa vastavuoroisen opiskelijaliikkuvuuden ja tarjoaa suomalaisille opiskelijoille mahdollisuuden vieraskieliseen opiskeluun kotimaassa monikulttuurisessa ympäristössä (Opetusministeriön julkaisu 2009:21).

Korkeakoulujen kansainvälisyysstrategiassa ei olla kuitenkaan otettu huomioon kaikkia vaikutuksia, jota kansainvälisten opiskelijoiden tulolla Suomeen on. Suuri osa ulkomaista opiskelijoista tulee ns. kehitysmaista. Vuonna 2010 ulkomaisia opiskelijoita hyväksyttiin eniten Nepalista, Venäjältä, Vietnamista, ja Nigeriasta. Seuraavaksi eniten Kiinasta, Bangladeshista, Keniasta ja Etiopiasta (Opetushallitus). Kulttuurierot Suomen ja näiden maiden välillä ovat suuret, ja se voi vaikeuttaa opiskelun sujumista ja maahan sopeutumista. Suomalaisen kulttuurin erityispiirteet, jotka vaikeuttivat eri kulttuureista tulevien sosiaalista kotoutumisprosessia, olivat tiivistäen suomalaisen keskustelukulttuurin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen vähäisyys, sekä itsenäisyyden ja omatoimisuuden korostaminen. Nämä piirteet nousevat esiin kotoutumista hidastavina tekijöinä kaikilla elämän osa-alueilla – työympäristössä, integroidussa koulutuksessa ja vapaa-ajalla. Suomalaiselle kulttuurille tyypillinen vähäinen vuorovaikutus ilmenee heikoimmin kansainvälisessä työympäristössä ja voimakkaimmin paikallisessa sosiaalisessa ympäristössä. Sosiaaliset haasteet vaikeuttavat kaikista eri kulttuureista tulevien yksilöiden kotoutumisprosessia. (Valjus & Nirvi 2005, 48.)

Lisäksi opiskelukulttuuri ja opiskelumenetelmät ovat esim. Aasian maissa erilaiset kuin Suomessa. CIMOn tutkimuksessa (2003b) runsas puolet yliopistojen ja kaksi kolmasosaa ammattikorkeakoulujen edustajista oli sitä mieltä, että ulkomaisilla tutkinto-opiskelijoilla on vaikeuksia suomalaisen opiskelukulttuurin omaksumisessa. Ohjatumpaan opiskelutyylisiin tottuneet ulkomaiset opiskelijat

kokevat valinnan vapauden ja joustavuuden sekavana ja liikaa vastuuta opiskelijalle säilyttävänä. Osalle ulkomaalaisista suomalaiselle yliopisto-opiskelulle ominainen itsenäinen kirjojen lukeminen ja tenttiminen edustaa vierasta ja kontakteiltaan vähäistä opiskelukulttuuria. Osa oudoksuu ammattikorkeakouluille tyypillistä tiimityöskentelyä ja aikataulutettua opiskeluprosessia. Epämuodolliset ja välittömät suhteet opettajiin koetaan pääasiassa myönteisinä. Ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita on yliopistoissa eniten teknistieteellisillä ja humanistisilla aloilla ja ammattikorkeakouluissa kaupan ja hallinnon sekä tekniikan ja liikenteen aloilla. (Valjus & Nirvi 2005, 4.)

Ongelmaksi muodostuu myös ulkomaisten kolmansista maista tulleiden opiskelijoiden heikko taloudellinen tilanne opiskelujen aikana. Helsingin Sanomien artikkelissa (26.10.2010) kerrottiin ulkomaalaisten opiskelijoiden taloudellisesta ahdingosta. Köyhimmistä maista tulleet opiskelijat luulevat, että rikkaassa teollisuusvaltiossa on mahdollista saada töitä opiskelujen ohessa ja siten rahoittaa opiskelunsa. Mutta töitä Suomesta on vaikea löytää, varsinkin jos ei osaa suomenkieltä. Ulkomaalaiset opiskelijat ovat myös opintososiaalisten tukien ulkopuolella. Tästä syystä monet opiskelijat joutuvat jättämään opiskelunsa kesken. Näin tapahtuu varsinkin Suomen pienimmillä opiskelupaikkakunnilla. Opetusministeriön strategiassa korkeakouluja varten todetaan myös, että korkeakoulujen vastuulla on yhteistyössä alueen muiden toimijoiden ja opiskelijajärjestöjen kanssa ulkomaisten opiskelijoiden, tutkijoiden ja opettajien integroiminen korkeakouluyhteisöön ja suomalaiseen yhteiskuntaan. (Opetusministeriön julkaisu 2009:21.)

Korkeakoulut voivat päättää omasta panostuksestaan kansainvälisten opiskelijoiden hyvinvoinnin lisäämiseksi ja toiminta on oletettavasti vaihtelevaa. Opetusministeriö lupaa rahoitusta liikkuvuuden lisäämiseksi. Opetusministeriön johdolla perustetaan määräaikainen liikkuvuuden rahoitusohjelma vuosille 2010–2015. Ohjelman hallinnosta ja tiedotuksesta vastaa CIMO. Ohjelman kustannukset ovat 5 milj. euroa vuodessa, yhteensä 30 milj. ohjelman aikana. Opiskelijan ohjauksen merkitys opetusministeriön strategiassa on tunnustettu, mutta käytännössä vastuu ohjauksen resursseista ja toiminnasta jää kunkin yksikön hyvän tahdon varaan. (OPM 2009,31.)

2.5. Monikulttuurinen toiminta Joensuussa ja Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa

Joensuu on nykyään kulttuurisesti ja etnisesti monimuotoinen kaupunki. Joensuun alueella asuu noin 1300 ulkomaan kansalaista, mikä on alle 2 % kaupungin väestöstä. Kansalaisuuksia on yli 60. Suurimman ryhmän muodostavat venäjänkieliset maahanmuuttajat, joita on noin 700. Lisäksi kaupungissa asuu maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, joilla on jo Suomen kansalaisuus ja joista osa on syntynyt Joensuussa.

Kaupunkikuvaan tuovat moninaisuutta täällä vierailevat kansainväliset opiskelija-, asiantuntija- ja harjoittelijavaihdossa olevat eri maiden kansalaiset. Vuosittain heitä vierailee noin 1000 henkilöä. Lisäksi monissa alueen organisaatioissa ja yrityksissä työskentelee ulkomaalaisia asiantuntijoita ja työntekijöitä ja heidän perheensä asuvat täällä. Joensuun naapurikunnassa, Kontiolahdella, sijaitsee kaksi vastaanottokeskusta, joissa asukasmäärä vaihtelee vuosittain. (Joensuun kaupungin kotouttamisohjelma 2010, 9.)

Joensuun kaupunki julkaisi vuonna 2003 maahanmuuttajapoliittisen ohjelman, jossa määriteltiin kaikki maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvät toimet ja tahot jotka näitä palveluja tarjoaa. Vuonna 2010 julkaistiin Joensuun kaupungin kotouttamisohjelma(liite). Pohjois-Karjalan maakuntaliiton maakuntaohjelma 2011-2014 –ohjelmassa todetaan, että maahanmuuttajaväestön kasvu Pohjois-Karjalassa on aiheuttanut uusia tarpeita palvelujen organisoimiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Ohjelmassa todetaan, että koulutus- ja tutkimusorganisaatiot ovat keskeisiä toimijoita maakunnan kansainvälistymisessä. Ammattikorkeakoulutusta ajatellen perinteisen kansainvälistymistoimenpiteiden rinnalla painopisteinä mainitaan kotikansainvälistymisen sekä kulttuurisen monimuotoisuuden tukeminen. (Kolehmainen 2010, 7.)

Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa kansainväliset tutkinto-opiskelijat ovat keskittyneet pelkästään yhteen keskukseseen, jossa kaksi englanninkielistä ohjelmaa toimivat. Haasteena onkin levittää monikulttuurista toimintaa myös muualle PKAMK:ssa. Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa työtetään

parhaillaan kansainvälisen toiminnan kehittämisohjelmaa, jossa linjataan kansainvälistymistä koskevat strategiset toimenpiteet. Tässä kehittämisohjelman myötä toivotaan myös kansainvälisten opiskelijoiden hyvinvointikysymysten saavan tukea. Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulun ja Savonia – ammattikorkeakoulun yhteistyö, ISAT –kumppanuusstrategia vahvistaa myös kansainvälistymispyrkimyksiä. Isat –kumppanuusstrategiassa on määritelty strategiset menetystekijät, joista yksi on kansainvälinen yhteistyö. (Kolehmainen 2010, 8.)

3. KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TOTEUTUS

3.1. Monikulttuurisen toiminnan kartoitus

Joensuussa on melko hyvä tarjonta monikulttuurisesta toiminnasta, johtuen kokoonsa nähden runsaasta maahanmuuttajien määrästä. Maahanmuuttajien turvana on asetusten mukaisesti järjestetyt palvelut. Ulkomaalaisten opiskelijoiden asema on heikompi kuin maahanmuuttajien, vaikka heidän tarpeensa on hyvin samansuuntaiset. Vaikka ulkomaalaiset opiskelijat eivät jäisikään opiskelujensa jälkeen Suomeen, on heidän tunnettava itsensä kuuluvaksi ympäröivään yhteiskuntaan opiskelunsa aikana.

Kartoitin Joensuussa tarjolla olevia erilaisten yhdistysten, järjestöjen ja organisaatioiden eli ns. kolmannen sektorin tarjoamia maahanmuuttajille ja Joensuussa asuville ulkomaalaisille kohdennettuja palveluja ja sosiaalista hyvinvointia edesauttavaa toimintaa. Kartoitusta varten tein tiedonhankintaa internet sivuilla olevien materiaalien avulla, sekä verkostoitumalla muiden kansainvälisten opiskelijoiden kanssa tekemissä olevien tahojen kanssa. Tällaisia tahoja ovat mm. Pohjois-Karjalan Aikuisopisto ja Niittylahden opisto. Tietopaketin sisältöä koostaessa olen ollut yhteistyössä myös oman yksikköni muiden ohjauksen toimijoiden kanssa ja sisältöä on tarkoitettu käsitellä myös kansainvälisten opiskelijoiden hyvinvointityöryhmässä.

Koostamassani tietopaketissa (liite1) on linkkejä erilaisten monikulttuurista toimintaa järjestävien yhdistysten ja organisaatioiden sivuille. Monet näistä on

tarkoitettu etenkin maahanmuuttajille, mutta ne ovat myös avoimia kaikille. Joensuussa on kansainvälistä toimintaa järjestäviä kohtaamispaikkoja kuten SPR:n Vatakka ja Kansalaistalo. Joensuussa toimiva Joensuun seudun monikulttuurisuusyhdistys ry. järjestää erilaisia tapahtumia ja toimii verkostoitumisen väylänä monikulttuurisille henkilöille. Tietopakettiin keräsin tietoa myös oppilaitoksen ulkopuolisista sosiaalisista palveluista, kuten turvallisuuspalveluista ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluista. Siitä löytyy myös tietolähteitä Suomalaisesta yhteiskunnasta ja suomenkielestä ja sen oppilaitoksen ulkopuolisista opiskelumahdollisuuksista.

Tietopaketti on tarkoitus sisällyttää opiskelijaportaali PAKKI:n sivuille opiskelijoiden luettavaksi. Tietopakettiin tutustuttaminen tapahtuu opinto-ohjaajien toimesta opintojen alussa. Sitä on tarkoitus myös päivittää ja kehittää tarvittaessa.

3.2. Ystäväperhetoiminnan kehittäminen PKAMK:ssa

3.2.1. Ystäväperhetoiminta sosiaalisen kotoutumisen tukena

Kehittämistehtäväni yksi tavoite oli kartoittaa mahdollisuuksia aloittaa ystäväperhetoiminta Pohjois-Karjalan AMK:ssa. Joensuussa Itä-Suomen yliopistolla on vastaavaa toimintaa ollut jo useita vuosia. Myös SPR: n Joensuussa toimiva Vatakka toimintakeskus välittää ystäväpalveluja maahanmuuttajille. Pohjois-Karjalan AMK:ssa ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrän kasvun myötä ystäväperhetoiminta on nähty tarpeelliseksi.

Suomalaisen kulttuurin erityispiirteet, jotka vaikeuttivat eri kulttuureista tulevien sosiaalista kotoutumisprosessia, olivat tiivistäen suomalaisen keskustelukulttuurin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen vähäisyys, sekä itsenäisyyden ja omatoimisuuden korostaminen. Nämä piirteet nousevat esiin kotoutumista hidastavina tekijöinä kaikilla elämän osa-alueilla – työympäristössä, integroidussa koulutuksessa ja vapaa-ajalla. (Valjus & Nirvi 2005,48.)

Suomalaiselle kulttuurille tyypillinen vähäinen vuorovaikutus ilmenee heikoinnissa kansainvälisessä työympäristössä ja voimakkaimmin paikallisessa

sosiaalisessa ympäristössä. Sosiaaliset haasteet vaikeuttavat kaikista eri kulttuureista tulevien yksilöiden kotoutumisprosessia. (Raunio 2002, 109.)

Korkeakouluille tehdyn kyselyn perusteella runsas 40 prosenttia korkeakoulujen edustajista katsoi, että ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden ei ole helppo integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan ja solmia ihmissuhteita. Syinä vuorovaikutuksen puutteeseen mainittiin puutteellinen tai olematon suomenkielen taito ja suomalaisten haluttomuus ystävyyssuhteisiin ja kommunikointiin, jota käydään yhteiskunnan eri kentillä. (Valjus & Nirvi 2005, 49.)

3.2.2. Kokemuksia ystäväperhetoiminnasta

Ystäväperhetoimintaa järjestävät ulkomaalaisia opiskelijoita vastaanottavat oppilaitokset, maahanmuuttajille tarkoitettua ystäväpalvelua järjestävät SPR:n alaisuudessa olevat järjestöt.

Suomen punaisen ristin järjestämän ystäväperhetoiminnan kokemuksia on tutkinut mm. Irene Hursti (Hursti 2000). Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajat kokivat ystäväperhetoiminnan erittäin tärkeäksi kotoutumisen edistäjäksi. Heidän mukaansa ystävyys vapaaehtoisten kanssa antoi heille paljon. Vapaaehtoisten avulla he tutustuivat suomalaiseen elämään ja kulttuuriin. Erityisesti kielitaidon kehittymisen kannalta tutustumisella suomalaiseen ystäväperheeseen oli suuri merkitys.

Hursti(2000) kartoitti myös ystäväperhetoiminnan kehittämistarpeita maahanmuuttajien näkökulmasta. Tällaisiksi kehittämiskohteiksi tutkimuksessa nousi erilaisten toimintamuotojen kehittäminen. Erilaiset tapaamiset ja tapahtumat toiminnassa oleville olisivat tervetulleita. Kaivattiin myös tehokkaampaa tiedottamista toiminnasta. Yhdeksi koko toimintaa käsittäväksi asiaksi tutkimuksessa nousi toiminnan ja yleisen organisoinnin puute. (Hursti 2000, 71-73.)

Ystäväperheiden näkökulmasta kokemuksia on kirjattu esim. Kajaanin Ammattikorkeakoulussa. Kokemuksista kertoo mm. seuraavat kommentit: Paras ta ystäväperhetoiminnassa oli, että perhe voi tutustua erilaiseen kulttuuriin ja opetella puhumaan englantia, nähdä Suomi ja suomalaisuus ulkomaalaisen silmin, sekä ulkomaalaisen opiskelijan tuoma vaihtelu päiväjärjestykseen. (<http://www.kajak.fi/suomeksi/Opiskelijoille/Kansainvalisyys/Ystavaperhe-toiminta.iw3>.)

Ystäväperhetoimintaa on melko monissa ammattikorkeakouluissa, sekä yliopistoissa, esimerkiksi Kuopion, Lapin, Jyväskylän ja Joensuun yliopistoissa, sekä Seinäjoen, Rovaniemen, Jyväskylän, Kajaanin, Kymenlaakson ja Mikkelin ammattikorkeakouluissa. Ystäväperhetoiminta on organisoitunut kussakin organisaatiossa hieman eri lailla, mutta yhtäläisyyksiäkin varmaan on. Monissa oppilaitoksissa ystäväperhetoiminta on tarkoitettu pääasiassa vaihto-opiskelijoille, mutta englanninkielisten ohjelmien lisääntyessä ja siten ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden yleistyessä, on huomattu ystäväperhetoiminnan tarve myös tutkinto-opiskelijalle.

Yleensä oppilaitokset ovat laatineet kotisivuilleen tiedotteen ystäväperheille. Tiedotteessa kerrotaan toiminnasta yleisesti ja annetaan ideoita, mitä vaihto-opiskelijan kanssa voi tehdä. Joillakin oppilaitoksilla on tarjolla erillinen opas ystäväperheille. Ystäväperheet ilmoittautuvat toimintaan lomakkeella. Kaikilla oppilaitoksilla ei järjestetä ensimmäistä ystäväperhetapaamista, vaan perheille annetaan opiskelijan yhteystiedot ja he saavat tutustua itsenäisesti. Joissakin oppilaitoksissa perheet ja ulkomaalainen opiskelija yhdistetään lomakkeessa ilmoitettujen toiveiden ja yhteisten harrastusten perusteella. Monissa korkeakouluissa on kuitenkin järjestetty ystäväperheille tapaamisia ja yhteistä toimintaa.

Toiminnan organisoiminen hieman vaihtelee eri korkeakouluissa. Esim. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun ystäväperhetoiminnan organisoimisesta vastaa kansainvälistymispalvelut (<http://www.jamk.fi>). Sen sijaan esim. Kajaanin ammattikorkeakoululla on toiminnan käynnistämiseksi aloitettu Kansainvälisten opiskelijoiden integrointi Kainuuseen –hanke, joka vastaa käytännön järjestelyistä (<http://www.kajak.fi>). Mikkelin ammattikorkeakoulun Savonniemen kampuksella on järjestetty ystäväperhetoimintaa yksittäisen kv-koordinaattorin voimin ja ilman erillisiä resursseja (Avent, Kosonen, Pitkänen 2009, 10). Toiminnan sujuvuuden kannalta organisoiminen ja siihen varattavat resurssit tuovat haastetta.

Savonia Ammattikorkeakoulun Varkauden kampuksella on kaksi englanninkielistä koulutusohjelmaa, tekniikan ja liiketalouden aloilta. Heillä on ollut Host Family -toimintaa jo jonkun aikaa. Toiminta on organisoitunut niin, että ystä-

väksi haluavat perheet ja ystäväperhetoiminnasta kiinnostuneet opiskelijat lähettävät hakemuslomakkeen opiskelijapalveluihin. Sopivien ehdokkaiden yhteen saattaminen tapahtuu sitten opiskelijapalveluiden ja koulutusohjelman opinto-ohjaajan yhteistyönä. Yleensä hakemusten taustalla olevia motivaatioita kartoitetaan aluksi puhelinsoitoilla. Ystäväperheiden ja opiskelijoiden ensimmäinen tapaaminen on sitten oppilaitoksen tiloissa tai muussa neutraalissa ympäristössä. Tärkeäksi koettiin mm. ystäväperhetoiminnasta kiinnostuneiden sitouttaminen toimintaan, sekä pelisäännöistä sopiminen. Jos kiinnostus jommallakummalla osapuolella loppuu liian aikaisin, voi se tuottaa turhia pettymisiä. Ongelmia Savonia AMK:n kokemuksen mukaan on tuottanut myös se, etteivät kaikki halukkaat opiskelijat ole saaneet ystäväperhettä. Miten turvata tasapuolisuus ?

3.2.3. Toimenpidesuunnitelma ystäväperhetoiminnan aloittamiseksi PKAMK:ssa

Ystäväperhetoiminnasta on puhuttu PKAMK:ssa eri tahoilla, mutta käytännön toimenpiteitä ei vielä ole tehty. Olen ottanut yhteyttä koordinoivaan opinto-ohjaajaan ja asiaa on käsitelty mm. kv-matriisiryhmässä. Suunnitelmaa tehdessäni olen käyttänyt esimerkkinä muissa korkeakouluissa toteutettuja malleja.

Toiminnan turvaamiseksi tarvitaan organisaatioon henkilöt ja tahot, jotka koordinoivat toimintaa. Lisäksi tarvitaan tiedottamista varten kotisivuilla oleva tiedote toiminnasta, sekä ilmoittautumislomake perheille ja opiskelijoille.

Toimintaan kuuluu:

- 1) tiedottaminen kotisivuilla
- 2) ystäväperheiden rekrytointi
- 3) opiskelijoiden ja ystäväperheiden yhteen saattaminen
- 4) yhteisen toiminnan järjestäminen

1) Tiedottaminen:

Ystäväperheiden rekrytointi voisi tapahtua koulun kotisivuilla olevan tiedotteen kautta. Tiedote voisi olla kotisivuilla kansainvälisyysosiossa ja sama opiskeli-

joiden nettiportaaliin PAKISSa, opiskelijoille, sekä myös henkilökunnan intranetsivuilla. Lisäksi voitaisiin tiedottaa ainakin aloitusvaiheessa kaupungin ilmoitustauluille levitettävillä mainoksilla. Kotisivuilla olisi myös lomake ilmoittautumista varten.

Kotisivuilla oleva tiedote sisältäisi seuraavaa:

- kerrotaan PKAMK:ssa olevien ulkomaalaisten opiskelijoiden kansalaisuuksista ja heidän opiskelumuodoistaan (tutkinto- ja vaihto-opiskelijat)
- kerrotaan ystäväperhetoiminnan periaatteista:
- ystävä on vapaaehtoinen, ei välttämättä perhe, vaan myös yksin asuvat tai muunlaiset kokoonpanot voivat osallistua
- toiminta on vapaaehtoista molemmiin puolin, ei velvoita esim. auttamaan asumisjärjestelyissä tai arjen toiminnoissa (tutor opiskelijat hoitavat käytännön toimet)
- esimerkkejä toiminnasta esim. marjastus, urheilu, kulttuuri, kieli yms.
- kerrotaan, miten ystäväperheeksi pääsee (lomake) ja miten opiskelija ja perhe löytävät toisensa
- kerrotaan tapahtumista

2) Rekrytoiminen:

Ilmoittautumislomake ystäväperheille:

- lomakkeessa (liite) tulisi ilmetä ystäväperheeksi haluavien yhteystiedot, toiveet opiskelijasta (maa, sukupuoli, ikä, harrastukset)
- ystäväksi haluavat lähettävät lomakkeen sähköpostilla käsittelevälle taholle

Opiskelijoiden ilmoittautuminen ystäväperhetoimintaan:

- PAKKI portaaliin olisi opiskelijoille lomake, jonka avulla he ilmoittaisivat halukkuutensa ystäväperhetoimintaan
- lomakkeessa samat asiat kuin ystäväperheillä
- opinto-ohjaajat ja tutoropiskelijat tiedottaisivat asiasta opiskelijoita

3) Ystävän valinta

Ystäväperheen ja opiskelijan yhteen saattaminen tapahtuisi opiskelijapalveluiden ja mahdollisesti opinto-ohjaajien yhteistyönä. Valinnassa seulottaisiin hakemukset ja valita tapahtuisi lomakkeissa olevien toiveiden mukaan. Tässä vaiheessa voisi ystäväksi haluaviin ottaa yhteyttä ja tarkentaa toiveita. Ystäväperheille ja opiskelijoille voisi järjestää ensimmäisen yhteisen tapaamisen esim. oppilaitoksen tiloissa. Tilaisuuden järjestämiseen voisivat osallistua myös tutoropiskelijat.

4) Tapahtumat:

- Ystäväperheille ja heidän nimikko-opiskelijoilleen voisi järjestää yhteisen illanvieton kerran lukukaudessa
- illanvietosta ilmoitettaisiin perheille sähköpostilla ja mahd. kotisivuilla

5) Toimintaa pyörittävät tahot organisaatiossa:

- tiedote kotisivuille tehtäisiin yhteistyössä opiskelijapalveluiden ja opinto-ohjaajien kanssa
- ystäväperheiden ja opiskelijoiden yhteen saattaminen lomaketietojen pohjalta voisi tapahtua opiskelijapalveluiden toimesta yhteistyössä opinto-ohjaajien tai kv -koordinaattien kanssa
- tapahtumien järjestäminen

4. POHDINTA

Kansainvälistyminen on edennyt nopealla vauhdilla muutaman viime vuoden aikana Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa. OPM:n kansainvälistymisstrategiassa on tavoitteeksi asetettu ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän kaksinkertaistuminen tulevan strategiakauden aikana Suomessa. Muotoilun ja kansainvälisen kaupan keskuksessa ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä lisääntyy, kun sekä muotoilun ja kansainvälisen kaupan koulutusohjelmat muuttuvat kokonaan englanninkieliseksi.

Kansainvälisten opiskelijoiden mukanaan tuomiin haasteisiin on havahduttu niin meillä, kuin kansallisellakin tasolla. Parannuksia tapahtuu pikkuhiljaa. Ulkomaalaiset opiskelijat ovat keskittyneet suurelta osin yhteen keskukseseen, koska englanninkielisiä koulutusohjelmia ei ole muualla. Nyt on vähitellen huomattu, kuinka tärkeää kansainvälisten opiskelijoiden huomioon ottaminen on koko ammattikorkeakoulussa. Kansainvälistyminen vaikuttaa koko ammattikorkeakoulun toimintaympäristöön aina vahtimestareista johtajiin.

Kansainvälisten opiskelijoiden huomioon ottaminen ohjauksen näkökulmasta vaatii toimenpiteitä. Vieraaseen kulttuuriin sopeutumisen edistäminen ja turvallisen ja mielekkään opiskeluympäristön aikaansaaminen on oppilaitosten tehtävä. Tällöin on verkostoiduttava muihin monikulttuurista toimintaa tarjoavien tahojen kanssa.

Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa ei ole ollut Ystäväperhetoimintaa aikaisemmin ja luultavasti olemme niitä harvoja Suomessa, jossa sitä toimintaa ei vielä ole. Nyt Family Host -toiminnan käynnistäminen on kirjattu PKAMK:n kansainvälistymisen kehittämissuunnitelmaan. Kehittämistehtäväsäni kartoitin hyviä käytänteitä muualla toteutetuista malleista Family Host –toiminnassa, ja tein siitä toimenpide-ehdotuksen meillä toteutettavaksi. Ystäväperhetoiminta tarkoittaa lisää työtä toimijoille, mutta toivottavasti sen merkitys ymmärretään ammattikorkeakoulun johdon tasolla ja siihen saataisiin voimavaroja resurssien muodossa. Toiminnan aloittaminen ei ole ongelmattonta.

Toiminnan organisoinnin pitäisi olla sujuvaa ja kaikkien toimijoiden työnjako sekä toiminnan periaatteet hyvin selvillä. Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksella on ”Finnish Friend” toiminta ollut jo aiemmin. Mahdollinen yhteistyö heidän kanssaan tulisi kartoittaa myös.

Merkittävä parannus Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaamiseksi saatiin, kun opiskelijapsykologi aloitti toimintansa syksyllä 2010. Kansainväliset opiskelijat työllistävät myös häntä. Ammattikorkeakouluumme perustetaan myös kansainvälisten opiskelijoiden hyvinvointityöryhmä. Työryhmässä on tarkoitus kehittää toimenpiteitä kansainvälisten opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaamiseksi, sekä käsitellä akuutteja opiskelijoiden hyvinvointiin liittyviä ongelmakohtia. Muotoilun ja kansainvälisen kaupan keskus toimii työryhmän toiminnan pilottiryhmänä.

Laatimani tietopaketti kansainvälisten opiskelijoiden opinto-ohjauksen verkostosta on hyvä alku opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Sen hyöty riippuu paljon siitä, kuinka opiskelijat osaavat hyödyntää sitä. Sen hyödyntämistä edesauttaa opinto-ohjaajien ja tutoropiskelijoiden tiedottaminen tietopaketin olemassaolosta. Tietopaketti voi toimia myös hyvänä opinto-ohjauksen työkaluna.

Kehittämistyöhöni olen kerännyt myös tietoa monikulttuurisuudesta ja kansainvälistymisestä Suomessa. Se oli hyödyllistä itselleni oman kehittymiseni kannalta kansainvälisten opiskelijoiden opinto-ohjaajana. Aihe on tällä hetkellä erittäin ajankohtainen ja puhuttava, ja myös sen vuoksi koin tärkeäksi avata kansainvälistymiseen liittyvää käsittekkentää ja näkökulmia siihen. Toivon myös, että kehittämistehtävästäni on hyötyä organisaatiolleni.

Lähteet:

Berry, J.W. 1997. Immigration, Acculturation and adaptation. *Applied Psychology; an International Review*, 46, 5-68.

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta 493/1999.

Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma 2006.

Hursti, I. 2000. Ystävyyttä yli etnisten esteiden. Tutkimus SPR:n maahanmuuttajien ystävävälityksen ja neuvonnan kehittämisestä. Diakonia ammattikorkeakoulu.

Herranen, J. ja Juutilainen, P. 2010. Monikulttuurinen ohjaus. Opetusmateriaali 2010. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto

Kolehmainen, K. 2010. Maahanmuuttajat osana PKAMK:n kansainvälistymisen kehittämissuunnitelmaa. Joensuu: Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu, Työelämä- ja kehittämisspalvelut

Mustaranta, M. 2010. Ei mikään onnena. Helsinki: Helsingin sanomat. Artikkelinä 26.9.2010

Nykänen, S., Karjalainen, M., Vuorinen, R., ja Pöyliö, L. 2007. Ohjauksen alueellisen verkoston kehittäminen – poikkihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö voimavarana. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto

Pakarinen, M. 2004. Monikulttuurisuus ja yhteiskunta. Helsinki: Sitran raportti 36.

Soini, S. 2009. Monikulttuurisuus – mitä kaikkea siihen kuuluukaan. Opetusmateriaali 2.12.2009. Jyväskylä: JAMK

Taajamo, M. ja Puukari, S. (toim.) 2007. Monikulttuurisuus ja moniammatillisuus ohjaus- ja neuvontatyössä. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos Opetusministeriö. Ammattikorkeakoululaki 351/2003

Valjus, S., Nirvi, M. 2005. Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien kotoutumista tukeva koulutus Suomessa. Suomen kesäyliopistot ry.

Watts, A.G., Esbroeck, R. 1998. New skills for new futures: higher education guidance and counseling services in the European Union. Louvain-la-Neuve: Fedora 1998

Liitteet:

Liite 1. Tietopaketti monikulttuurisuustoiminnasta Joensuussa opiskelijoille

Liite 2. Kolmas sektori – toimijat ja hankkeet

Liite 3. Käsitteistöä

Liite 4. Lomake ystäväperheille

(liite 1)

ASSOCIATIONS

[Multicultural Society JoMoni](#)

The association's intention is to promote multicultural diversity and to prevent immigrants from being discriminated and isolated. The association is open to people of all origins, nationalities, religions and political views.

The association organizes cultural and recreational events, seminars, press conferences and other activities that bring people together from different backgrounds. The association helps immigrants around the Joensuu area deal with various authorities and bureaucracy issues as well as inform about multicultural diversity.

See pages: <http://jomoni.wordpress.com/en/>

MEETING PLACES

Multicultural Activity Centre VATAKKA

Yläsatamakatu 9, 3rd floor (entrance from the inner courtyard)

The Activity Centre Vatakka offers an easily approachable meeting place for interaction between the majority population and different ethnic groups in Joensuu. Also, Vatakka offers different kinds of courses, e.g. Finnish courses.

Community Resource Centre of Joensuu

Kansalaistalo

Torikatu 30

www.kansalaistalo.fi

An Internet cafe, a meeting place, bikes for rent

The Mannerheim League For Child Welfare

The Mannerheim League is a NGO which produces diverse services; short-term child-care services, telephone counselling or children young people and parents. Rehabilitation and child welfare services are offered to families with sick or disabled children or mental and social problems. Local associations arrange clubs, groups for parents and special events.

Local contact: Ms. Auli Ahtonen, tel. +358 400 529 965

www.mll.fi/in_english/

YWCA Joensuu

Activities for women and children Malmikatu 2

80100 Joensuu

nnky.joensuu@kolumbus.fi

www.kolumbus.fi/nnky.joensuu

FINNISH SOCIETY

Working in Finland: [Information package about working in Finland](#)

Info about Finnish society: [Info Bank](#), The pages of Info Bank contain important basic information for immigrants on the functioning of society and opportunities in Finland.

Legal aid: Info on legal aid - www.oikeus.fi

Legal aid office Joensuu:
Torikatu 19 (Third floor)
Tel: +358 10 366 0920

About living in Joensuu: [LIVING IN THE JOENSUU REGION](#)

FINNISH LANGUAGE COURSES

The official languages of Finland are Finnish and Swedish with Finnish being the language spoken by the majority of population (92 %). Finnish people have relatively good English skills even when compared on an international level.

Although it is possible to get by speaking English, some level of Finnish language competency is appreciated. The acquisition of even the most limited language skills is a great help when attempting to adapt to Finnish society, culture and the working community.

The following places offer courses in Finnish for foreigners:

Language Centre of the University

See section ["services at the University"](#).

The Community College of the Joensuu Area

For more information, please visit www.jns.fi/Resource.phx/sivut/sivut-kansalaisopisto/english/index.htx

The Multicultural Activity Centre VATAKKA

Discussion groups, etc. Yläsatamakatu 9, 3rd floor (entrance from the inner courtyard), tel. +358 50 555 3190

Finnish language sources on the internet:

www.uuno.tpu.fi

www.edu.fi/oppimateriaalit/suomeaolehyva

www.edu.fi/oppimateriaalit/ymmarrasuomea

(liite 2)

KOLMAS SEKTORI – TOIMIJAT JA HANKKEET

Maahanmuuttajien neuvonta- ja palvelupiste on avattu 14.9.2009 Kansalaistalolla, Torikatu 30,

Joensuu. Neuvontapiste on avoinna kolmena päivää viikossa: ma 12-18, ti 10-15 ja pe 10-15 (syksyllä

2009). Neuvontapisteessä voi asioida käymällä paikanpäällä, puhelimitse (suomi/englanti 045 27 67 360,

suomi/venäjä 044 93 66 486) ja sähköpostitse (neuvontapiste@pksotu.fi). Maksutonta ja luottamuksellista neuvontaa saa suomeksi, englanniksi ja venäjäksi.

Neuvontapisteessä saa neuvontaa mm. asumiseen, toimeentuloon, työhön tai vapaa-aikaan liittyvissä

kysymyksissä. Yhdessä asiakkaan kanssa etsitään vastauksia hänen kysymyksiinsä ja tarvittaessa hänet

ohjataan oikean viranomaistahon palveluihin. Neuvontapisteen asiakkaaksi ovat tervetulleita oleskelun

perusteesta ja luvasta riippumatta kaikki maahan muuttaneet, joilla on neuvonnan tarve.

Neuvontapisteen taustalla on järjestöjen monikulttuurisuusverkosto (Move), joka toimii monikulttuurisuuden rakentamiseksi ja maahanmuuttajien aseman parantamiseksi Pohjois-Karjalassa.

Maahanmuuttajien neuvontapisteen toiminnasta vastaa Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja sen

rahoittaa pääosin Joensuun kaupunki. Neuvontapisteen toimintaa tukemaan, kehittämään ja arvioimaan

on koottu ohjausryhmä, jossa on edustajia järjestöistä ja viranomaisista, mukaan lukien Joensuun

kaupunki.

SPR - Monikulttuurinen toimintakeskus Vatakka. Suomen Punaisen Ristin Savo-Karjalan piirin

ylläpitämä Vatakka on matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jonka tavoitteena on tukea maahanmuuttajien kotoutumista, tehdä näkyväksi kulttuurista monimuotoisuutta sekä edistää luontevaa

ja tasa-arvoista kanssakäymistä kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä. Keskuksen toimintamuotoina

ovat suomen kielen keskustelukerhot, kansalaistaitokoulutus, klubitoiminta, erilaiset liikunta- ja

harrastekerhot sekä ystävätoiminta.

Joensuun NNKY. Nuorten Naisten Kristillisen Yhdistyksen Joensuun paikallisyhdistys järjestää

monikulttuurista toimintaa naisille ja lapsille. Yhdistyksen tarjontaan kuuluu muun muassa Kansainvälinen Naistenryhmä, retkiä sekä erikielisiä keskusteluryhmiä.

Joensuun Kansalaistalo, Rantakylän Soroppi ja Utran puukoulu tarjoavat kaikille avointa ryhmä- ja

vapaaehtoistoimintaa. Aika ajoin on järjestetty maksuttomia suomen kielen kursseja ja toimintaa

erilaisille maahanmuuttajaryhmille. Kussakin tilassa toimii kansankahvila ja niistä löytyvät internet -

yhteydet asiakkaiden käyttöön. Tiloja vuokrataan myös erilaisten ryhmien omaa käyttöä varten.

Vähäraisten ryhmien toimintaa pyritään tukemaan esimerkiksi tarjoamalla tiloja käyttöön maksutta.

Toimintaan kuuluu palkkatukityön, työharjoittelun, työelämävalmennuksen, työkokeilun tms.

suorittamismahdollisuuden tarjoaminen em. toimintapisteissä. Toiminnasta vastaavat Soroppi ry,

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Joensuun

kansalaistalolla toimii myös yhteispalvelupiste, jossa opastetaan asioimaan viranomaisten kanssa,

neuvotaan tiedonhakuun ja sähköiseen asioimiseen liittyvissä kysymyksissä ja ohjataan mukaan

järjestöjen toimintoihin.

Joensuun ortodoksinen seurakunta ja Joensuun evankelis-luterilaiset seurakunnat sekä muut

Joensuussa toimivat kristilliset seurakunnat tarjoavat maahanmuuttajille monenlaista toimintaa.

Seurakunnissa on tarjolla tulkkausta, omankielisiä jumalanpalveluksia sekä leiri ym. monikielistä

toimintaa. Eri seurakuntien järjestämien toimintojen parissa maahanmuuttajilla on myös mahdollista

tutustua ja kokea yhteyttä kantaväestöön kanssa, mikä helpottaa kotoutumista.

Karjalan Apu ry on usean kansalaisjärjestön ja yksityisen toimesta vuonna 1998 perustettu yhdistys.

Karjalan Apu ry on ainoa yhdistys maailmassa, joka avustaa vain ja ainoastaan Karjalan Tasavaltaa ja on

sekä uskonnollisesti että poliittisesti sitoutumaton järjestö. Yhdistyksen jokainen toimintavuosi on ollut

leimallisesti erilainen. Varsinaisen tehtävän ohella on tuettu sosiaali- ja terveysalan kansalaisjärjestöjen

rajan ylittävää yhteistyötä ja tehty Joensuun kaupungin puolesta Joensuuhun pysyvästi asettuneiden

venäläisten lakisääteistä kotouttamista. Yhdistys työllistää Joensuussa kaksi vakinaista työntekijää sekä

yhdistelmätuella ja työelämän valmennuksessa olevia pitkäaikaistyöttömiä työnhakijoita. Työllistetyistä

yli puolet on Joensuuhun pysyvästi asettuneita venäläisiä maahanmuuttajia.

Myös **Pohjois-Karjalan Martat ry, Opintotoiminnan keskusliiton aluetoimisto, Joensuun**

Venäjän ystävät ry ja Karjalan Apu ry ovat osallistuneet maahanmuuttajille suunnatun toiminnan

järjestämiseen Joensuun seudulla.

Rikosuhripäivystyksen perustehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasian

todistajan asemaa. Palvelut toteutetaan pääosin ammatillisesti ohjattuna vapaaehtoistyönä. Rikosuhripäivystys tarjoaa tukea ja neuvoja rikoksen uhreille, heidän läheisilleen ja rikosasiassa

todistaville. Palvelut perustuvat ammatillisesti ohjattuun vapaaehtoistoimintaan.

Palvelua saa useammalla eri kielellä. www.riku.fi.

Joensuussa palvelupiste on osoitteessa: Siltakatu 14 B 26, 4. krs, 80100 JOENSUU

Ulrik-projekti, Projektiohjaaja Galina Vasilenko, gsm 050 324 1314

Rikosuhripäivystyksen Auttava puhelin 02 031 6116

Valtakunnallinen auttava puhelin päivystää ma-ti klo 13–21 ja ke-pe klo 17–21. Päivystäjät kuuntelevat, antavat neuvoja ja henkistä tukea. Tarvittaessa päivystäjät ohjaavat asiakkaan tukihenkilön

tai ammattiavun piiriin.

Joensuun seudun monikulttuurisuusyhdistys ry perustettiin 29.1.2009. Yhdistyksen tarkoituksena

on edistää monikulttuurisuutta sekä ehkäistä maahanmuuttajien syrjintää ja syrjäytymistä Joensuun

seudulla. Yhdistys tekee käytännön monikulttuurisuustyötä, järjestää yhteistyössä kumppanien kanssa

kulttuuri-, liikunta- ja muuta harrastustoimintaa monikulttuurisen Joensuun seudun rakentamiseksi sekä

antaa kannanottoja ja järjestää seminaareja. Yhdistys edustaa Joensuun seudun maahanmuuttajia

viranomaisiin päin. Yhdistys on avoin kaikille syntyperään, kansalaisuuteen, rotuun, uskontoon ja

poliittiseen mielipiteeseen katsomatta.

Itä-Suomen yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate hallinnoi Itä-Suomen lääninhallituksen ja

Euroopan sosiaalirahaston **Monikulttuurisen kasvatustyön, kotoutumisen ja opetuksen**

kehittämishanketta (MONIKKO) ajalla 2010 – 2012. Pääyhteistyökumppaneina hankkeessa ovat

Joensuun kaupunki ja Kontiolahden kunta, jotka samalla toimivat pilottikuntina kehittämistyössä.

Hankkeen tavoitteena on edistää maahanmuuttajaperheiden kotoutumista ja ehkäistä heidän

syrjäytymistään yhteiskunnasta antamalla valmiuksia käyttää uusia toimintamalleja ja kehittää

työmenetelmiä maahanmuuttajien opetuksessa ja kasvatustyössä.

(liite 3)

AVAINSANASTOA

Kotoutua

Kiinnittyä (integroitua) uuden asuinmaan yhteiskuntaan.

Kotouttaminen

Toimenpiteet, jotka yhteiskunta tarjoaa maahanmuuttajalle.

Kotoutuminen, kotoutuja

Kotoutuminen on maahanmuuttajan oma osuus kotoutumisprosessissa. Kotoutumisprosessiaan

läpikäyvä maahanmuuttajaa kutsutaan kotoutujaksi.

Kotouttamislaki

Kotouttamislaissa (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta)

säädetään kotouttamistoimia koskevasta menettelystä. Lain piiriin kuuluvat pääsääntöisesti alle kolme

vuotta Suomessa olleet maahanmuuttajat.

Kotouttamisohjelma

Kuntien yhdessä työvoima- ja sosiaali- ja muiden viranomaisten sekä kansaneläkelaitoksen kanssa

laatima suunnitelma maahanmuuttajien kotouttamisesta kunnassa.

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelmassa sovitaan kunnan (sos.toimi), työvoimatoimiston ja maahanmuuttajan kesken

toimenpiteistä, jotka tukevat maahanmuuttajaa yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen ja

taitojen hankkimisessa.

Maahanmuuttaja

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan kaikkia maahan pysyvästi (vähintään vuodeksi) muuttaneita henkilöitä

riippumatta heidän maahanmuuttonsa syistä tai lähtömaasta. Sanaa käytetään yläkäsitteenä, joka sisältää

esimerkiksi pakolaiset, turvapaikanhakijat, työsuhteen tai puolison vuoksi muuttava, paluumuuttajat ja

ulkomaalaiset. Heidän uudessa kotimaassaan syntyneistä lapsistaan käytetään virallisessa kielessä sanoja

toisen tai kolmannen polven maahanmuuttajataustainen henkilö.

Maahanmuuttajataustainen

Maahanmuuttajataustainen lapsi/oppilas/aikuinen voi olla Suomessa syntynyt tai täällä vain lyhyen aikaa

asunut, jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista ei ole suomalainen. Hän voi olla myös Suomen

kansalainen. Puh kielessä käytetään usein lyhennystä mamu.

Pakolainen

Henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan

vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kulumisen tai poliittisen

mielipiteen johdosta. Pakolaiset voivat saapua Suomeen joko vuosittaisen pakolaiskiintiön puitteissa tai

tulla oma-aloitteisesti hakemaan täällä turvapaikkaa (ns. spontaanipakolaiset).

Paluumuuttaja

Paluumuuttajalla tarkoitetaan lähtömaahansa palaavaa henkilöä. Suomessa paluumuuttajalla tarkoitetaan

entisiä tai nykyisiä Suomen kansalaisia tai heidän jälkeläisiään. Myös inkeriläiset on otettu vastaan

paluumuuttajina.

Henkilö, jonka maassa oleskelutilannetta ei ole vielä ratkaistu ja joka hakee pakolaisstatus- ta. Pakolaisuus

todetaan vasta hakemukseen annetulla päätöksellä. Turvapaikan hakija voi saada oleskelu- luvan myös

muilla perusteilla kuin pakolaisuuden perusteella.

Ulkosuomalainen

Suomalainen, joka asuu ulkomailla. Hän voi olla ensimmäisen tai toisen polven ulkosuo- malainen.

Suomalaisia asuu ulkomailla noin 1 – 1½ miljoona henkilöä. Suurin ryhmä etnisiä suoma- laisia asuu

Ruotsissa

Ulkomaalainen

Henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Lähde: Joensuun kaupungin kotouttamisohjelma 2010